

zhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrlet „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo

Pesamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rekopial se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 32.

V Mariboru, dne 10. avgusta 1899.

Tečaj XXXIII.

Krščanski socialci in mokračci v Mariboru.

Povišanje sladkornega davka je vse delavske in delavcem prijazne kroge neprijetno dirnilo. Delavcu in posebno še njegovi družini je namreč sladkor, s katerim si sladi kavo, važna vsakdanja potreba. S povišanjem sladkornega davka se je torej podražila delavcu in sedanjih razmerah neizogibna vsakdanja hrana. Samoumevno je, da tudi naše mariborsko delavstvo ni odobravalo novega davka. Saj ga bo tudi ono občutilo in težko nosilo. V obsojanju tega davka se krščanski socialci niso razločevali od mokraških socijev.

Prikladno bi bilo, da bi se mokračci veselili v tej zadevi enakega mišljenja vseh mariborskih delavcev. Toda ravno nasprotno. Da se je povišal sladkorni davek, to dejstvo so začeli izrabljati v svoje strankarske namene. Mokraški voditelji so izdali geslo: «Krščansko socialna stranka je zakrivila povišanje sladkornega davka, zato proč s krščanskimi socialci!» In naši mokračci, ki so se že davno odvadili samostalnega mišljenja in slepo sledijo svojim voditeljem, izgovarjali so za njimi te besede, ne da bi pomislili, kako bedastočo in neresnično oznanujejo. Hujkanje se je širilo. Nekaterim krščanskim delavcem se je celo grozilo, da jih ljubeznjivi mokraški sodrugi pomečejo 1. avgusta iz delavnic, ako se istega dne resnično uveljavi zakon o povišanju. Seveda se naši somišljeniki niso ustrašili takih groženj, kajti predobro jim je znano, da so mokračci le pogumni v besedi, a pri kakem dejanju, tam

jih ni. Vendar se je zdelo voditeljem krščansko-socialnega gibanja v Mariboru potrebno, da skličejo somišljenike k zborovanju, na katerem se naj jasno pove, kdo je sokriv pri povišanju sladkornega davka in kako stališče zavzemajo krščanski socialci nasproti povišanju Zborovanje se je vršilo v nedeljo dne 6. avgusta v vrtni dvorani hotela «Stadt Wien».

Začetek zborovanja se je nastavljal na 5. uro popoldne. Dvorana je bila polna delavskega ljudstva. Ker so bili tudi mokračci povabljeni, bilo je tudi precej socijev navzočih, vendar večino so imeli krščanski socialci. Jeden izmed sklicateljev otvori zborovanje, pozdravivši prijazno vse navzoče, ter predlaga volitev predsednika izmed vrste krščanskih socialcev. Socialdemokrat so ponujali svojega kandidata, a so ž njim pri volitvi z veliko manjšino propali. Ko se še določi podpredsednik in tajnik, podeli predsednik besedo g. dr. M. Mateku, da govori o jedini točki dnevnega reda: «Kdo je zakrivil povišanje sladkornega davka?» V tem hipu pa nastane v dvorani divjaški krik. Sociji so zahtevali besedo k opravičnemu redu. Predsednik izjavlja, da bi to dopustil drage volje, ako bi se kdo prej naznanil, a sedaj, ko je dal že referentu besedo, mu to ni več mogoče. Sociji se izgovarjajo, da so se prijavili k besedi, ter kažejo na predsedniško mizo, kjer je res ležal oznanilni listek. Ker pa je listek prišel celo natihome na mizo, ker se predsedniku ni vročil, niti so ga opozorili nanj, izjavlja, da ga sedaj ne more več uvaževati in povabi g. dr. Mateka, naj prične z govorom. A sedaj je bil ogenj v strehi. Kakor obsedeni

so skakali sociji raz prostore ter kričali o nasilstvu, o nepravilnosti in nezakonitosti. Ker to nič ni pomagalo, začeli so s psovanjem. Krščanski socialci so pokazali občudovanja vredno hladnokrvnost. S pomilovanjem so gledali razdivjane in razkačene mokračce. Tudi nekateri mokračci so se menda sramovali tega nastopa svojih sodrugov ter izdali parolo, da odidejo. Sedaj so podvojili sociji krik in psovanje ter v „genzemarsu“ odhajali iz dvorane. Krščanski socialci so pričakovali, da jim bodo mokračci s pametnimi razlogi v mirni besedi pojasnili svoje stališče, a mokračci so vedeli, da pametnih razlogov za svoje trditve nimajo, in zato so si pomagali s krikom in psovanjem, kakor je to navada le pri pouličnih barabah.

Sedaj šele je mogel začeti g. dr. Matek s svojim govorom: Čudno je, da se je vlada odločila za povišanje sladkornega davka, ki tako občutljivo zadene posebno delavsko ljudstvo. Če hoče vlada novih davkov, naj jih nastavi na razkošnosti kapitalistov, na športe, na borzo. (Burno pritrjevanje.) Vlada skrbi za kapitaliste, a ne tako za delavce. Ravno na pr. glede sladkorja: sladkornim tovarnarjem daje premij na milijone, da lahko izvažajo v inozemstvo sladkor prav ceno, a doma obdačuje sladkor. V inozemstvu se kupuje avstrijski sladkor za polovico ceneje kakor pri nas doma. Ako bi imeli državni zbor, moral bi se ta davek odobriti v njem, a sedaj ga je izdala vlada s § 14. Gotovo bi ga državni poslanci odklonili. Sokrivci pri tem davku so torej tudi iste stranke državnega zbora, ki so s pretepanjem in raz-

Listek.

Jeruzalemsko romanje.

(Piše prof. J. Zidanšek.)

(Konec.)

26. Na otoku Cipru; iz Larnake v Trst; dva nauka in sklep.

Veseli me preljudi rojaki, da še enkrat lahko spregovorim kratkočasno besedo o svojem potovanju po jutrovskih deželah; a to moje poročilo je pač zadnje ali sklepčno. — Kdor ima zemljevid pri rokah in naše romanje po njem zasleduje, bo hitro uganil, katero slavno deželo smo se hoteli obiskati, ker smo zdaj bili precej blizu nje — otok Ciper; 9. majnika ob 8. zvečer smo odplovili iz Bejruta in ob 6. zjutraj smo že bili na Cipru, ki je bil naša zadnja in kratka, samo 6 ur trajajoča postaja. Ciperski otok je v vzhodno-severnem kotu sredozemskega morja in približno tako velik, kakor kranjska dežela; prebivalcev šteje 200.000 in sicer večinoma krščanskih; toda katoličanov z Maroniti vred je samo 1000. Ob Kristusovem času so otoku zapovedovali Rimljani; v srednjem veku so ga dobili v svojo oblast krščanski križarji, pozneje Benečani in nazadnje Turki

do današnjega dne; samo da je bil l. 1878. Anglež tako dober (?) in je prevzel oskrbnitvo celega otoka; seveda se pri tem ni bati nikakšne zgube, ker Anglež je prava kramarska duša, ki ne stori ničesar zastonj. Sicer je pa nam to angleško pokroviteljstvo bilo všeč, ker je zdaj vsaj vse lepše urejeno in bolj snažno, kakor v deželah pod turško vlado. Ciperski otok že od nekdanj slovi radi svoje rodovitnosti in radi obilne izvrstne rude, posebno bakrene, ki ima od tod svoje ime (lat. cuprum, nemško Kupfer). Preden je Turek prišel v deželo, bili so ljudje pridni in delavni, pa tudi bogati; takrat je na pr. dobila navadna meščanska nevesta doto, ki je bila več vredna, kakor vse dragocenosti francoskega kraljevega zaklada; a pod Turkom se vse zanemarija, trgovina, poljedelstvo in vinoreja.

Seme krščanske vere zasejalo se je na Cipru po tistih kristjanih, ki so bili iz Jeruzalema tu sem pribežali po smrti prvega mučenika sv. Štefana; pa vernike potrdila in posamezne cerkve ustanovila sta še le sv. app. Barnabas in Pavel, ki sta na prvem apostolskem potovanju najprej pridgala na tem otoku, kjer je bil Barnabas doma. V djanju apost. (13. 4. 5) beremo: «Ondod sta se po morju peljala na Ciper; in ko sta prišla v Salamino, sta oznanovale Božjo besedo po

judovskih shodnicah. Imela sta pa tudi Janeza (evangelista Marka) v službi.» Razvaline Salaminske kažejo se dandanes blizu mesta Famagosta na vzhodni strani otoka, katerega sta sv. apostola celo obhodila do mesta Pafos (dandanes Bafa) na nasprotni ali zapadni strani. Vsled njune pridige spreobrnil se je rimski poveljnik Sergij Pavel in nekateri menijo, da se je apostel narodov od zdaj naprej imenoval Pavla in ne več Savla, v spomin na ta velevažen dogodek. Nekega tamošnjega čarovnika, ki se je ponašal z imenom sin Jezusov, imenoval je sv. Pavel sina satanovega in ga kaznoval z telesno slepoto, ker je ljudi zapeljeval in utrjeval v duhovni slepoti.

Glavno cipersko mesto je zdaj Nikozija, ki je pa daleč proč od morskega brega; zato se mi nismo oglasili v tem, ampak v pomorskem mestu Larnaka, ki je za dobro polovico manjše. Našli smo tu dve katoliški cerkvi, v katerih so še mogli nekateri romarji maševati; oo. frančiškani imajo zavod ter šolo za dečke, sestre sv. Jožefa pa za deklice; tako lepe frančiškanske cerkve kakor je tukaj, še menda dozdaj nismo nikjer videli na jutrovem. V grški cerkvi sv. Jurija kažejo razkolniki drugi Lazarjev grob; pravijo namreč, da se je Lazar nevernim judom tu sem vmaknil, ko ga je bil Kristus od smrti obudil;

grajanjem onemogočile redno državnozbornsko delovanje. (Pritrjevanje). In med temi strankami se je mimo nemških narodnjakov odlikovala socialdemokratska stranka. (Klici: Tako je, tako je!) Tudi ona je kričala, divjala ter razbijala v državnem zboru, da je bilo vsako delo nemogoče. S tem se je potisnil vladni § 14 v roke, s katerim se je izdal sedaj novi sladkorni davek. Smešno, neresnično in zlobno je torej, ako socialdemokratje razglašajo, da krščansko-socialna stranka je zakrivila sladkorni davek. Socialdemokrate peče zdaj že vest, da so sokrivci na povišanju tega težkega užitninskega davka, zato bi radi sedaj zvrnili krivdo na druge rame. A zaman je njih trud. Krščanski socialci so bili vedno proti povišanju tega davka, kakor so sploh nasprotni vsemu, kar ne pospešuje blagostanja trpečega delavskega stanu. (Dolgotrajno viharno pritrdjevanje.) Na to se je še sprejela govorni vsebini primerna resolucija.

Po poročevalčevem govoru nastopili so še nekateri krščanski socialci s kratkimi stvarnimi besedami, a tudi eden socialdemokrat (nekateri še so ostali pri zborovanju) se je oglasil, a ker se niti ni znal razločevati med krščanskimi socialci in nemško konservativno stranko, se je le popolnoma osmešil. Proti sedmi uri je zaključil predsednik zborovanje in izrazil zahvalo mariborskim krščansko-socialnim delavcem, ki v treznem političnem mišljenju in nastopanju visoko nadkriljujejo razdivjane in razgrajajoče mokrače.

Štajarski slovenski delavci.

Od zadnjih državnozbornskih volitev se je mnogo storilo za stanovsko združevanje spodnještajarskih slovenskih delavcev. Izmed večjih naših mest zaostaja še le Ptuj, kjer se nič ne stori za delavske kroge. V Celju in Mariboru pa vrlo napreduje delavsko gibanje. Izven mest po deželi je menda najmočnejše delavsko družabno življenje po dravski dolini. Upati smemo, da bo pri prihodnjih državnozbornskih volitvah slovensko delavstvo v peti kuriji odločilen faktor. Čeprav še niso delavci po dravski dolini povsod združeni v posebna društva, vendar so njih čustvovanja (simpatije) na strani krščansko-slovenske delavske organizacije. Nemški krogi ne store za delavce popolnoma nič, ampak jih mirno vestjo prepuščajo židovski socialni demokraciji. Sedaj je zastopnik pete kurije v državnem zboru Nemeč, toda če bo tudi prihodnjice, to je veliko vprašanje, kajti tudi delavcem

bil je bojda na ciprskem otoku v mestu Citium škof in tudi tukaj pokopan, a njegovo truplo so neki odnesli Benečani. V larnaskih krémah dobilo se je izvrstno sladko ciprsko vino in sicer iz začetka prav po ceni; ko je pa več romarjev prihajalo, se je vino hitro podražilo. Spominjam se, da so si naši ljubi koroški romarji kupili velik vrč dobrega vina z namenom, da ga vzamejo na svoj dom; ker so pa pozneje zvedeli, da bi bilo treba v Trstu mnogo colnine plačati, so ga rajši sami spili; na ladiji so se par večerov slišale vesele pesmi, ker koroški romarji so bili dobre volje. Ker sem že pri Korošcih, naj še omenim, da je bila ta dežela v naši romarski družbi prav dobro zastopana po 7 krepkih možih na pr. gosp. prošt Plešučnik, okrajni glavar Šuster in profesor Koh iz Beljaka. A iz cele Kranjske je bila samo ena ženska, gospa Gšmajdler iz Ljubljane. Kranjci so menda že slutili, da bodo kmalu uprizorili posebno romanje.

V torek opoludne bili smo zopet vsi zbrani na krovu našega nam že jako ljubega parnika «Urano»; na njem je zdaj bilo, da se še sklep našega potovanja dobro dovrši, ker celih 5 dni ga nismo več zapustili, dokler namreč nismo stopili na evropska in ob enem avstrijska tla v Trstu. Pri odhodu iz Cipra bili so vsi romarji zelo veseli in sicer

prijazni nemški volilci se bodo morali ozirati na slovenske volilce dravske doline.

Gole fraze obmejnih Slovencev.

V nedeljo dne 6. avgusta so kranjski liberalci zborovali v Starem trgu pri Ložu. Deželni poslanec g. Božič je izrekel v svojem govoru tudi te-le besede: «Pri tej priliki se ne more zamolčati, da so se obmejni Slovenci glede sprave (med liberalnimi in katoliško-narodnimi poslanci) kaj čudno vedli. (Klici: Jako čudno!) Ko se je sprava sklepala, rotili so nas na vse možne načine, naj jo podpišemo, naj jim pomoremo; a ko so klerikalci snedli svojo besedo in poteptali spravo (ker liberalci niso hoteli pretrgati zveze z nemškimi veleposestniki), tedaj niso imeli niti najrahljše grajalne besede za to početje (Klici: To je značilno!), kar mora napraviti utis, da so bili tudi njihovi obupni klici **gola fraza!** (Posamezen ugovor: Ne, fraza niso bili. Živahni protigovori in klici: Božič ima prav!)» Naši obupni klici so torej le gola fraza! Tako more govoriti samo Slovenec, kojega narodnost je postala bankrotna, take izjave more delati le ona slovenska stranka, koji služi beseda narodnost samo v sebične namene. Vemo sicer, da politično obzorje Božičevo ne presega niti mej njegovega volilnega okraja, kamo da li meje kranjske dežele, vendar tudi to je znano, da je Božič poslušen avtomat in pokorno trobilo liberalne stranke. Štajarci si hočemo zapomniti stranko, ki izjavlja po svojih poslancih, da so naši obupni klici le — gola fraza.

Avstrijski Nemci.

Plačani prusaški agentje in kratkovidni nemški poslanci so vstrajno hujskali nemško ljudstvo proti vladni in Avstriji. Sedaj jim gre setev v klasje. Nemškega ljudstva se je prijel prekucijski in protiaustrijski duh, da se ga zmernejši Nemci sami boje. Zadnji teden je prišlo na pr. v Solnogradu do krvavih izgredov. Reda policija ni mogla več vzdržavati, vojaški bajoneti so morali priti na pomoč. Odločilni krogi bodo kmalu uvideli, če že niso, da so le Slovani zanesljivi avstrijski državljani in le z njimi bo treba vladati.

Wolf jo je skupil.

V nedeljo je imel pretepaški poslanec Wolf zaradi neke razžalitve dvoboj z nemškim poslancem Křepekcom. Wolf jo je pošteno dobil. Težko ranjen v obrazu mora sedaj ležati, a njegovi pristaši žalujejo, ker je mojster vseh nemških pretepačev našel še večjega mojstra. Nemškemu narodu pa se mora častitati, da ima toliko izbornih pretepačev!

najprej zato, ker nam je dozdej vse tako srečno steklo in se nam nikjer ni pripetila huda nesreča; v Damasku bila sta sicer dva romarja precej nevarno zbolela; a ko smo mi odhajali, sta se le posilila in se nam tudi pridružila. Veselilo nas je drugič tudi to, da smo imeli že za seboj take kraje, v katerih prebivajo naši sovražniki in kjer se še zelo šopiri satan in njegovo kraljestvo; v Bejrutu in Damasku smo to dovolj čutili in se radi vmaknili mohamedanom nevernikom. Najbolj nas je pa navduševala in osrečevala misel, da se zdaj naravnost peljamo — domu, da je mila domovina naš cilj, kjer naši ljubi že nestrpnost čakajo naše vrnitve. Kdor je že bil v daljnih krajih, kjer se govori nam neznan jezik in se nihče ne briga za ubogega tujca, ve, kaj se to pravi, delj časa ločen biti od ljube domovine. Nek tirolski duhovnik mi je na tihem potožil, da še nikdar ni bil tako žalosten kakor zdaj, ko že več tednov ni gledal domačih visokih gora in bujno zelenih planinskih livad. Ogru zopet se pa v tujini tako toži po njegovi žalostni pusti, da zbolil samega koprnenja po rojstnem kraju; zares ljubo doma, kdor ga ima.

Dež za solncem mora priti, za veseljem žalost biti; tudi na ladiji ni dolgo vladalo veselje, ker že v sredo oglasila se je huda nevolja — morska bolezen. Nekateri so mis-

Ruski car ne bo odstopil.

Ker je francoski minister zunanjih zadev Delkase pretekle dni obiskal Petrograd, da se je razgovarjal in posvetoval z ruskimi ministri o važnih zadevah rusko-francoske zveze, podtikali so Rusom sovražni listi najneumnejše namene Delkasejevemu potovanju. Pisali so, da hoče ruski car Nikolaj odstopiti in Delkase je potoval v Petrograd, da ga pregovori, če še mogoče. Seveda je vse to zlagano. Angleži in Nemci namreč z zavistjo gledajo, kako mogočno in neprestano napreduje velika slovanska država na severu, in zato trosijo najbolj abotne vesti v svet, da bi škodovali dobremu imenu Rusije.

Dopisi.

Z Murskega polja. (Kmečke zadruge na Murskem polju.) Kdor ljubi kmeta in celi svoj narod, bere z veseljem «Slov. Gosp.», ker nam med drugim prinaša podučljive članke za kmečke zadruge. Povsod se jih veselimo, ker po njih upamo najboljše prihodnosti ter kmečkega blagostanja. Z zadrugami smo si nakopali sicer novih skrbi, vendar bomo jih radi prenašali. Dozdaj so posamezni «špekulanti» gledali, kako bi si pomagali oni in ni jim bilo mar, da je kmet trpel škodo in vedno bolj globoko propadal; zdaj pa bodo začeli «špekulirati» kmetje v svojo korist, a če «špekulanti» ne bodo mogli shajati z dosedanjim kruhom, pa se naj lotijo česa drugega. Sicer pa še ne bodo trpeli tolike škode, kakor se je bojijo. Kruha bo imel dovolj vsak, ki bo hotel in mogel delati.

Hvala Bogu, da se pri nas povsod pomáljajo zadruge, kakor globanje po toplém dežu. Nas začetnike še teži ena skrb, namreč kako naj začne novo ustanovljena zadruga delovati? Blaga dobimo lahko dovolj skoz noč, toda komu ga bomo prodali. Vemo, da so kupci, vendar mi ne vemo, kje da so? Prekupce najdemo že, vendar zadruga nema namena, da bi skrbela prekupcem za blago. To bi bila tudi njena poguba, ampak zadruga mora spraviti blago od kmeta naravnost istemu, ki ga povzije ali porabi. Zato bi bilo treba združnih novin. Ne mislim pa, da moramo ustanoviti nove take novine. Kar gre v javnost, to je že do zdaj objavljaj naš vrli «Slov. Gosp.» na Štajarskem in «Mir» na Koroškem; na Kranjskem pa bi morebiti za to bil najboljši «Kmetovalec». Če pa kdo ve še za kaki boljši svet v tem oziru, prosim naj blagovoli objaviti.

lili, da se jih drugokrat ne bo lotila, ker so jo že poprej voljno prenašali; a ona se ni zmenila za tako prevdarjanje, ki menda velja le za boleznin na suhi zemlji; 11. majnika je bilo skorej vse boleno in mnogo živeža se je prihranilo, ker k mizi jih ni prišlo toliko, kolikor je prstov na roki. Jaz sem ležal ves ljubi dan kakor v omotici v svoji kabini in sem se zibal z ladijo vred; hujskih nasledkov pri meni ni bilo, pač pa je mnogo trpel moj ogrski tovariš; on je tako oslabil, da se nam je vsem v srce vsmilil, a pomagati mu nismo mogli. Čeh pa je znal dobro prikrivati svojo nadlogo; ni stokal in ni nič govoril; samo enkrat je izrekel zelo pomenljive besede: Jaz ne maram več videti tega gnjusnega morja. Z Ogrm sva to dobro razumela in tudi sklepala, da najin češki tovariš ni brez uzroka okoli polnoči dvakrat vun šel in še precej naglo. Najbolj me je to dirnilo in osupnilo, da ko sem zopet k mizi k skupnemu obedu prišel, so me drugi popraševali, kje sem prejšnji dan bil, ali so me zobje tako hudo boleli?!

Prve dni se seveda nismo vozili po tistih morskimi krajih, kakor poprej v Afriko, ampak mnogo višje; pod malo Azijo in grško deželo plovili smo proti zapadu in skorej ves tretji dan gledali smo otok Kreta in njegova mesta na severni strani. Pri grškem